

Na osnovu člana 52 stav 4 Osnovnog zakona o zaštiti na radu ("Službeni list SFRJ", br. 15/05), u saglasnosti sa saveznim sekretarom za privredu, Savezni savet za rad propisuje

Pravilnik o zaštiti na radu u poljoprivredi

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu SFRJ", br. 34/68 od 21.8.1968. godine.

I OPŠTE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se posebne mere i normativi zaštite na radu lica koja vrše poljoprivredne radove i posebne mere i normativi zaštite na mašinama, sredstvima i uređajima koji se koriste pri vršenju poljoprivrednih radova.

Član 2

Na mašine, sredstva i uređaje za rad u poljoprivredi primenjuju se i opšte mere i normativi zaštite na radu propisani Pravilnikom o opštim merama i normativima zaštite na radu na oruđima za rad i uređajima ("Službeni list SFRJ", br. 18/67), ako ovim pravilnikom nije drukčije određeno.

Na lokaciju i raspored i na projektovanje i građenje poljoprivrednih objekata (mašinskih radionica, objekata za smeštaj traktora, mašina i poljoprivrednog alata, skladišta stajskog i mineralnog đubriva, staja i dr.) primenjuju se opšte mere i normativi propisani Pravilnikom o opštim merama i normativima zaštite na radu za građevinske objekte namenjene za radne i pomoćne prostorije ("Službeni list SFRJ", br. 27/67).

Član 3

Za vršenje poljoprivrednih radova sa sredstvima za negu i zaštitu bilja, mogu se zapošljavati samo lica stručno osposobljena za takve radove i upoznata sa uslovima pod kojima se ti radovi vrše i opasnostima koje prete pri tim radovima.

II POSEBNE MERE I NORMATIVI ZAŠTITE NA MAŠINAMA, SREDSTVIMA I UREĐAJIMA I PRI RADU U POLJOPRIVREDI

1. Zajedničke mere zaštite na mašinama i uređajima

Član 4

Na traktorima, samohodnim mašinama i drugim mašinama za rad i uređajima, sedište za vozača mora ispunjavati sledeće uslove:

- 1) da obezbedi takav položaj vozača da su mu dostupne sve komande i da mu omogućí nesmetan vidik na sve strane;
- 2) da zaštiti vozača od ispadanja na neravninama i pri naglom okretanju;
- 3) da omogućí ugodan položaj tela i da se može podesiti prema visini i telesnoj težini vozača;
- 4) da omogućí lako i sigurno upravljanje komandama motora i traktora;
- 5) da ima uređaj za učvršćivanje sedišta, koji isključuje nekontrolisano pomicanje odnosno okretanje sedišta;
- 6) da svojom konstrukcijom (tapaciranjem, ugradnjom opruga i amortizera) otklanja nepovoljno delovanje potresa i udaraca do kojih dolazi pri radu i za vreme vožnje.

Ispred sedišta mora biti podupirač za noge i stepenice za penjanje odnosno silaženje. Podupirač za noge treba da bude na onoj visini koja će omogućiti ugodan položaj tela vozača.

Ako je uz sedište ili na blatobranu traktora ugrađeno još jedno sedište, ono mora biti ugrađeno tako da onemogući ispadanje suvozača.

Član 5

Mašine i uređaji na kojima je predviđeno radno mesto za poslužioaca, moraju imati podesno sedište odnosno obezbeđeno mesto za stajanje sa koga se lako i bezopasno mogu vršiti poljoprivredni radovi.

Sedište za poslužioaca iz stava 1. ovog člana mora ispunjavati uslove iz člana 4. stav 1. tač. 2, 3. i 6. ovog pravilnika.

Mesto za stajanje poslužioaca iz stava 1. ovog člana mora biti postavljeno na čvrstoj platformi sa hrapavom površinom i mora biti opremljeno zaštitnom prečkom (držačem) za pridržavanje poslužioaca. Zaštitna prečka mora, po potrebi, potpuno obuhvatiti radno mesto, ako je za odnosnu mašinu odnosno uređaj prikopčana druga mašina (sejačica, drljača, valjak i sl.).

Na mašinama i uređajima iz stava 1. ovog člana nije dozvoljena vožnja drugih lica, osim poslužioaca.

Član 6

Na traktorima, traktorskim prikolicama i drugim samohodnim mašinama, moraju se, u skladu sa važećim propisima, postaviti signalni uređaji, uređaji za osvetljavanje i kočnice.

Član 7

Traktori, samohodne mašine i druge mašine za rad i uređaji mogu se upotrebljavati samo ako su u tehnički ispravnom stanju. Pred početak većih poljoprivrednih radova (setva, kosidba, žetva, vršaj) oni se moraju stručno pregledati.

Ispitivanje ispravnosti traktora, samohodnih mašina i drugih mašina za rad i uređaja (dnevni i periodični pregledi), kao i njihovo održavanje i smeštaj (konzerviranje), vrši se na način utvrđen u opštem aktu radne organizacije.

Član 8

Ako se ispitivanje ispravnosti odnosno opravka motora traktora ili druge mašine vrši u zatvorenoj prostoriji, moraju se primeniti odgovarajuće zaštitne mere, predviđene važećim propisima za sprečavanje zagađivanja vazduha i za sprečavanje prekomerne buke.

Član 9

Pri korišćenju raznih vrsta pogonskih mašina (elektromotor, benzinski motor i sl.) za pogon poljoprivrednih mašina i uređaja (vršalica, sečkalica, mašina za pripremanje stočne hrane i dr.) primenjuju se odgovarajuće zaštitne mere za bezbednost lica na radu, u skladu sa odredbama pravilnika navedenog u članu 2. stav 1. ovog pravilnika.

Priključivanje električnih vodova elektromotora na električne vazdušne vodove mogu vršiti samo za to stručno osposobljena lica, i to pomoću odgovarajućih alata i naprava i uz prethodno preduzimanje odgovarajućih zaštitnih mera (upotreba ličnih zaštitnih sredstava, zaštitno uzemljenje i sl.).

2. Traktor

Član 10

Za vršenje poljoprivrednih radova pod nepovoljnim vremenskim, zemljišnim i reljefnim uslovima (kiša, mraz, neravni teren i sl.), mora se koristiti traktor koji ima kabinu u kojoj je ugrađeno sedište za vozača a eventualno i sedište za pomoćnika vozača odnosno suvozača. Kabina mora ispunjavati sledeće uslove:

1) da bude izgrađena tako da obezbedi sigurnu zaštitu vozača u slučaju prevrtanja;

2) da štiti vozača od vremenskih nepogoda i prašine;

3) da bude izvedena tako da ne ometa normalno izvršavanje radnih operacija;

4) da omogući dobru vidljivost na sve strane, a posebno na priključno oruđe;

5) da sa bočnih strana ima vrata sa prozorima koji se mogu otvarati. Prozorska stakla moraju biti od sekurita odnosno sličnog materijala koji omogućuje dobru vidljivost i u slučaju loma ne ugrožava vozača.

Traktor iz stava 1. ovog člana mora imati uređaj odnosno napravu za lako nameštanje i skidanje kabine.

Traktor točkaš, koji se koristi za rad pod nepovoljnim zemljišnim odnosno reljefnim uslovima, mora imati zaštitni ram, ako nema kabinu. Ram treba da obezbeđuje sigurnu zaštitu radnika u slučaju prevrtanja,

Traktor namenjen za rad sa oruđima za zaštitu bilja mora imati hermetički zatvorenu kabinu, ako se za zaštitu bilja koriste hemijska sredstva (otrovi) navedena u Listi I koja je sastavni deo Zakona o proizvodnji i prometu otrova ("Službeni list SFRJ", br. 16/65).

Član 11

Konstrukcija traktora točkaša mora biti takva da omogućava dodatno protivopterećenje (balast) prednjeg dela traktora.

Konstrukcija točkova traktora iz stava 1. ovog člana mora biti takva da omogućava montiranje dodatnih elemenata za nesmetano kretanje traktora po mekanom tlu (kandži za vožnju, rešetkastih točkova i sl.).

Član 12

Točkovi traktora moraju biti natkriveni dovoljno širokim čvrstim limom (blatobranom) koji sprečava upadanje vozača u prostor između točka i trupa, traktora.

Gusenice traktora guseničara moraju biti natkrivene čvrstim limom, i to najmanje uzduž kabine.

Član 13

Na traktorima namenjenim za poljoprivredni rad koji se vrši na terenu (padini) pod nagibom većim od 20, mora biti ugrađen pokazivač ugla nagiba traktora. Na pokazivaču moraju biti obeležene tačke dozvoljenog nagiba i kritičkog nagiba (ugao nagiba pod kojim se traktor prevrće).

Član 14

Lako pristupačni rotirajući elementi traktora (remenice, remenje, lančanici, lanci, priključno vratilo i sl.), moraju biti zaštićeni odgovarajućim zaštitnim napravama, u skladu sa odredbama Pravilnika o opštim merama i normativima zaštite na radu na oruđima za rad i uređajima.

Član 15

Korisnici traktora moraju pribaviti tehničku dokumentaciju i pridržavati se pismenih uputstava za rukovanje traktorima, koja sadrže naročito podatke o:

- 1) najvećoj dozvoljenoj vučnoj sili traktora;
- 2) najvećem dozvoljenom opterećenju traktora koji vuče priključnu mašinu a istovremeno daje pogonsku snagu određenim mehanizmima na toj mašini;
- 3) uglu nagiba terena na kome se neopterećeni traktor može kretati bez opasnosti od prevrtanja;
- 4) uglu nagiba terena na kome se traktor sa priključnom mašinom može okretati (vršiti zaokret) bez opasnosti od prevrtanja.

Vozač traktora dužan je pridržavati se uputstava za rukovanje traktorom iz stava 1. ovog člana, a naročito uputstva u pogledu najvećeg dozvoljenog opterećenja traktora.

Član 16

Vozač traktora (traktorist) za vreme vršenja poljoprivrednog rada mora biti snabdeven odgovarajućim ličnim zaštitnim sredstvima odnosno ličnom zaštitnom opremom za zaštitu od hladnoće, prekomernog izlaganja sunčevim zracima, prašine, hemijskih materija štetnih po zdravlje, kao i za zaštitu od drugih nepovoljnih uticaja na radu.

Član 17

Pre početka poljoprivrednih radova koji se vrše sa traktorom, vozač traktora mora pregledati traktor i proveriti njegovu ispravnost. Ako kvar na traktoru nastane u toku rada, rad se mora obustaviti dok se kvar ne otkloni.

Zabranjen je rad sa neispravnim traktorom.

Član 18

Motor traktora može puštati u pogon samo vozač, ili pod njegovim nadzorom pomoćnik vozača.

Pre nego što pristupi puštanju u pogon motora traktora, vozač mora proveriti da li se poluga menjača brzine nalazi u neutralnom položaju odnosno da li je pogon za vožnju na siguran način isključen.

Član 19

Dok je motor u pogonu zabranjeno je snabdevanje traktora gorivom i mazivom, kao i rad na opravci traktora, osim regulisanja motora.

Pre nego što siđe sa traktora, vozač mora staviti polugu menjača brzine u neutralan položaj odnosno mora na siguran način isključiti spojnicu.

Član 20

Lica pod dejstvom alkohola ne smeju upravljati traktorom niti se smeju voziti na traktoru odnosno prikolici.

Vozač traktora ne sme primiti na vožnju lica koja su pod dejstvom alkohola.

3. Samohodne mašine i druge mašine za rad i uređaji

Član 21

Radna mesta vozača i poslužioca na samohodnim mašinama (kombajnima i sl.) moraju biti zaštićena nastrešnicama, kabinama ili drugim odgovarajućim zaklonima, radi zaštite od nepovoljnih atmosferskih uticaja. Kabina mora ispunjavati uslove predviđene u članu 10 ovog pravilnika.

Član 22

Mesto na samohodnoj mašini ili uređaju na kome se energija prenosi sa jednog mehaničkog sistema na drugi i mesto na kome se vrši tehnološki proces u poljoprivrednoj proizvodnji, moraju biti zaštićena pokretnim ili čvrstim zaštitnim

napravama, zaštitnim napravama za blokiranje, automatskim zaštitnim napravama, uređajima za daljinsko rukovanje i prenošenje materijala, kao i drugim odgovarajućim zaštitnim napravama.

Zaštitne naprave iz stava 1. ovog člana moraju ispunjavati uslove propisane Pravilnikom o opštim merama i normativima zaštite na radu na oruđima za rad i uređajima.

Pokretne delove samohodnih i priključnih mašina i uređaja koji se ne mogu mehanički zaštititi, treba obojiti uočljivom bojom ili na njima istaći natpise koji upozoravaju na opasnost.

Član 23

Samohodne mašine i druge mašine za rad i uređaji moraju imati ugrađene mehanizme za sigurno stavljanje van pogona onih delova koji su u pokretu.

Član 24

Ako je kardansko vratilo koje služi za pogon priključnih mašina lako pristupačno po celoj dužini od priključka na vratilo motora traktora do mesta spajanja sa priključnom mašinom, mora biti sa svih strana, zajedno sa kardanskim zglobovima, zaštićeno štitnikom odnosno oklopom.

Član 25

Ako postoji opasnost da radnik na svom radnom mestu bude zahvaćen rotirajućim delovima mašine odnosno uređaja, takvi delovi moraju se zaštititi odnosno ograditi na podesan način do visine od 2 m od poda stajališta radnog mesta.

Član 26

Oštri alati (sekači, noževi i sl.) na samohodnim i priključnim mašinama moraju biti za vreme mirovanja i u toku transporta zaštićeni tako da ne predstavljaju opasnost za radnike (prekriveni i sl.).

Na mašinama sa brzo rotirajućim sečivima (krmni kombajn i dr.) treba postaviti štitnike, radi zaštite radnika koji rade pozadi ili pored takve mašine od povreda koje mogu prouzrokovati zahvaćeno kamenje, polomljeni delovi sečiva i sl.

Član 27

Ruda prikolice traktora mora biti izvedena tako da se prikopčavanje odnosno otkopčavaše prikolice može vršiti lako i bez opasnosti po radnika koji taj posao vrši. Na glavi rude treba da bude izvedeno podesno hvatište za ruku, radi lakog i sigurnog prikopčavanja i otkopčavanja.

Opruga na glavi rude treba da bude zaštićena limenom oblogom, radi sprečavanja nanošenja povrede radniku koji vrši prikopčavanje odnosno otkopčavanje prikolice.

Zabranjeno je prikolice sa neispravnim uređajem za prikopčavanje prikopčavati za traktore.

Na zadnjoj strani prikolice treba, po potrebi, da budu pričvršćene lestvice sa rukohvatom za sigurno pridržavanje pri penjanju i silaženju sa prikolice.

Član 28

Pri stacionarnom radu traktora (kao pogonske jedinice), oko pogonskog kaiša mora se postaviti ograda od drveta (lako složiva ograda - makaze) ili ograda od razapetih užeta.

Za vreme rada pogonskog vratila traktora zabranjeno je skidati odnosno nameštati pogonski kaiš na remenicu.

Član 29

Ako je traktor iz člana 28. ovog pravilnika na gumenim točkovima, mora biti za vreme rada sa pogonskim koturom i remenicom uzemljen radi odvođenja statičkog elektriciteta u zemlju. Ako na traktoru nije predviđen priključak za uzemljenje, trup traktora treba spojiti metalnom žicom sa zemljom koja se prethodno navlaži vodom.

Član 30

Pri stacionarnom radu traktora za vreme vršidbe ili drugog sličnog poljoprivrednog rada zbog čega postoji opasnost od požara zbog blizine lakog zapaljivog proizvoda ili materija, na otvor ispusne cevi motora traktora treba staviti čelične ili mesingane mrežice radi sprečavanja izlaza varnica i varničenja, ili na drugi način otkloniti opasnost od požara.

Član 31

Čišćenje pojedinih delova mašine i uređaja (kose, otkidačkih valjaka i sl.), kao i rasterećivanje lanaca, remenja i sl., sme se vršiti samo pri isključenom pogonu odnosnih delova. Čišćenje odnosno rasterećivanje pojedinih delova sme se vršiti samo pomoću podesnih naprava.

Član 32

Priključna oruđa (plug, drljača, tanjirača, valjak) smeju se pri radu opterećivati samo mrtvim teretom. Vožnja lica na priključnim oruđima radi opterećenja zabranjena je.

Pri smeštaju oruđa sa zubcima i sečivima (pluga, drljače i dr.) iz stava 1. ovog člana u prostorije za smeštaj, zubi odnosno sečiva moraju biti na podesan način zaštićena (okretanjem prema dole ili navlačenjem štitnika odnosno navlaka).

Član 33

Za vreme kretanja traktora koji vuče plug, zabranjeno je stajati na plugu i uređaju za prikopčavanje.

Ako se plug u toku rada mora povremeno čistiti, čišćenje se sme vršiti samo kad plug stoji. Čišćenje pluga za vreme rada zabranjeno je.

Zabranjeno je nameštanje raonika (lemeša) na plugu koji je prikopčan za traktor sa upaljenim motorom.

Član 34

Pre nego što traktor krene, vozač se mora uveriti da se niko ne nalazi između traktora i priključne mašine odnosno prikolice. Polazak traktora vozač mora objaviti zvučnim signalom (sirenom, trubom, glasom) ili drugim ugovorenim znakom. Pre nego što zaustavi traktor vozač mora dati zvučni signal ili drugi ugovoreni znak, radi upozorenja licima koja rade na priključnom oruđu ili sede u prikolici.

Član 35

Vozač traktora može dozvoliti vožnju na priključnoj mašini odnosno uređaju samo ako na njima postoji sedište ili stajalište.

Vožnja na branicima ili drugim delovima traktora odnosno priključne mašine zabranjena je.

Član 36

Za vreme vožnje traktora zabranjeno je iskakati odnosno uskakati u traktor, prelaziti sa traktora na priključno oruđe, stajati na napravi za prikopčavanje ili trčati oko traktora.

Član 37

Zemljište na kome se poljoprivredni rad vrši noću mora biti osvetljeno tako da se sa traktora i priključnog oruđa može imati jasan pregled u pravcu kretanja traktora i površine zemljišta koja se obrađuje.

4. Vršalice

Član 38

Platforma oko otvora za ulaganje snoplja na vršalici mora biti izrađena od čvrstih dasaka koje mogu sigurno izdržati teret lica i materijala. Platforma mora imati ogradu visoku najmanje 30 cm i izvedenu tako da se njene strane mogu otvarati na preklop.

Ako gornja konstrukcija vršalice služi kao platforma za ulaganje snoplja, ona mora ispunjavati uslove iz stava 1. ovog člana.

Površina poda platforme treba da bude izvedena tako da sprečava klizanje po rasutom zrnevlju.

Poklopci na otvorima za ulaganje snoplja, izvedeni u ravni platforme, moraju biti izrađeni tako da mogu izdržati teret lica i materijala.

Član 39

Svi pokretni delovi vršalice (remenice i remenje i drugi rotirajući delovi) koji se nalaze na visini do 2 m od tla, moraju se sa svoje spoljne strane zaštititi na podesan način (oklopom, žičanom mrežom, ogradom i sl.).

Na vršalicama na kojima ne postoje ugrađene ograde za zaštitu delova iz stava 1. ovog člana, korisnik vršalice mora takve ograde postaviti pre početka rada vršalice.

Član 40

Radno mesto sa koga se vrši ulaganje snoplja u otvor vršalice mora biti na podesan način obezbeđeno tako da sprečava upadanje radnika odnosno zahvatanje delova tela radnika pri ulaganju snopova u otvor ili doboš.

Član 41

Zaštitna kapa na otvoru za ulaganje snoplja i druge zaštitne kape na mehaničkim delovima vršalice, koje su smeštene iznad platforme vršalice, moraju biti dobro pričvršćene i podešene za lako i brzo skidanje.

Član 42

Radni delovi vršalice (bubanj, valjci za uvlačenje, uređaji za samouvlačenje) moraju biti izvedeni tako da je isključena mogućnost povređivanja ulagača (hranioca) odnosno drugih radnika koji na platformi rade ili se po njoj kreću.

Član 43

Uređaji za regulisanje rada ventilatora (duvaljke) i uređaj za regulisanje brzine kretanja delova smeštenih u unutrašnjosti vršalice, moraju biti na vršalici postavljeni tako da se sa njima može lako i bez opasnosti rukovati.

Član 44

Žlebovi za dopremanje snoplja na platformu vršalice smeju se upotrebljavati samo ako je odgovarajućim merama zaštite onemogućeno upadanje radnika u otvor za ulaganje snoplja.

Član 45

Za penjanje na platformu odnosno za silaženje sa platforme vršalice moraju se upotrebljavati sigurne lestve koje su na donjem kraju snabdevene šiljkom odnosno podesnom papučom ili su na gornjem kraju snabdevene metalnim kukama.

Bočne strane lestve moraju biti iznad nivoa platforme vršalice za 75 cm, ako na vršalici ne postoji ugrađen poseban rukohvat za pridržavanje.

Ako su lestve pričvršćene za vršalicu, prečke lestava moraju biti od vršalice udaljene najmanje 16 cm.

Lestve odnosno kuke na lestvama iz stava 1. ovog člana ne smeju se postavljati u blizini rotirajućih delova vršalice:

Član 46

Pre početka rada sva zaposlena lica moraju zauzeti svoja radna mesta na vršalici. Početak i završetak rada pogonske mašine mora se objaviti unapred ugovorenim zvučnim signalom.

Podmazivanje ležišta i nameštanje spalih kaiševa za vreme rada pogonske mašine i vršalice, zabranjeno je.

Član 47

Lica zapošljena na odnošenju sitne i krupne pleve (plevari, slamaroši) moraju biti snabdevena sredstvima za zaštitu disajnih organa od prašine (respiratorima i sl.) i sredstvima za zaštitu očiju (zaštitnim naočarima i sl.).

Ulagač i njegov pomoćnik moraju za vreme rada biti snabdeveni sredstvima za zaštitu očiju (zaštitnim naočarima, štitnicima za oči i sl.). Ako su lica koja rade na vršalici izložena sunčanim zracima, ona moraju biti snabdevena sredstvima za zaštitu od sunčanice (slamnim šeširima i sl.).

Sva lica koja rade na vršalici moraju nositi zaštitnu odeću (radnu odeću), a žene moraju nositi i pantalone.

Član 48

Na mestu na kome se obavlja vršidba zabranjeno je pušenje i upotreba otvorenog plamena. Pušenje, upotreba otvorenog plamena i slično, dozvoljeno je samo na udaljenosti od najmanje 50 m od mesta na kome se obavlja vršidba, i to u pravcu duvanja vetra.

Član 49

Na mestu na kome se obavlja vršidba mora se nalaziti u pripravnosti ručna prenosna pumpa za gašenje požara na vršalici odnosno aparat za gašenje požara u početku.

Pumpa iz stava 1. ovog člana mora biti snabdevena crevom dužine najmanje 2 m i mora uvek biti napunjena vodom.

Pored vršalice mora se nalaziti sud sa najmanje 200 l vode, dve kofe i dve motke sa čakljama dužine najmanje 5 m.

Član 50

Za vreme vršidbe zabranjeno je uživati alkoholna pića.

Lica u pijanom stanju moraju se odmah odstraniti sa mesta na kome se obavlja vršidba.

Član 51

Lica koja su sklona ili boluju od nesvestice, padavice, grčeva mišića, vrtoglavice, nagluposti, kratkovidosti i sličnih zdravstvenih nedostataka, ne smeju se zapošljavati na vršalici.

Član 52

Ako se vršidba obavlja noću, sva radna mesta moraju biti dobro osvetljena. Zabranjeno je upotrebljavati svetiljke sa otvorenim plamenom.

5. Uređaji za baliranje sena i slame

Član 53

Uređaji za baliranje sena i slame moraju biti izrađeni tako da se sa njima može rukovati bez opasnosti od udara ručne poluge ili od upadanja u levak (otvor) na uređaju za doturanje sena ili slame odnosno u prostor rada klipa.

Radi otklanjanja takvih opasnosti, uređaj za baliranje sena i slame mora imati jak poklopac čvrsto spojen tako da se ne može skidati. Poklopac može biti izrađen na preklop ali tako da njegov deo iznad levka (otvora) sa strane sa koje ulazi seno ili slama ne sme biti na preklop.

Poklopac iz stava 2. ovog člana mora da ispunjava sledeće uslove:

- 1) da prelazi bočne strane levka najmanje za 10 cm na mehanizmu za doturanje sena ili slame i ručne poluge;
- 2) da eventualni otvori na njemu nisu širi od 5 cm;
- 3) da odstojanje između njega i gornjih ivica strana levka (otvora) bude toliko da se može ne smetano ubacivati usitnjeno seno i slama.

Član 54

Radi obezbeđivanja lica od zahvatanja mehanizmom za uvlačenje sena ili slame u levak (otvor) ili za vezivanje, uređaji za baliranje seta ili slame moraju ispunjavati i sledeće uslove:

- 1) da se gornje ivice strana levka nalaze najmanje na 30 cm iznad mehanizma za doturanje ili za uvlačenje sena odnosno slame u levak;
- 2) da je otvor za ubacivanje usitnjenog sena ili slame u levak snabdeven podesnim poklopcem, ako bočne strane levka ne omogućuju uvid u rad mehanizma za uvlačenje sena odnosno slame u levak;
- 3) da se mehanizam za unošenje, vezivanje i izbacivanje bala nalazi unutar ograde (oklopa) koja omogućava uvid u rad mehanizma. Ograda se mora lako otvarati i u toku rada se ne sme skidati, a u zatvorenom stanju mora da je sigurno poduprta. Otvori na ogradi ne smeju biti širi od 3 cm;
- 4) da mehanizam za baliranje ima na podesnom i bezopasnom mestu uređaj za uključivanje odnosno isključivanje pogona koji je sa ogradom funkcionalno povezan tako da se mehanizam ne može stavi ti u pogon dok je ograda otvorena;
- 5) da su igle za prošivanje bala lako pristupačne za udevanje, a pokretni delovi mehanizma u blizini igala da su pokriveni zaštitnim oklopom;
- 6) da je svaka igla za prošivanje bala po celom potezu svog hoda s jedne strane oklopljena odgovarajućim štitnikom. Ako je pri mirovanju igle razmak između vrha igle i kanala veći od 2 cm, igla mora da je i sa druge strane odgovarajućim štitnikom oklopljena tako da ostavlja slobodne ušice igle;
- 7) da kod presa sa ručnim vezivanjem vrh i hod igle budu najmanje 5 cm udaljeni od drugih pokretnih i nepokretnih delova uređaja.

Član 55

Ručke za paljenje motora na uređaju za baliranje sena ili slame moraju biti smeštene tako da lice koje pali motor bude zaštićeno od rotirajućih delova motora.

Član 56

Kad se uređaj za baliranje sena ili slame nalazi u pogonu ne smeju se uvlačiti ruke u levak niti se poklopci smeju podizati ili uklanjati.

Za vreme rada uređaja za baliranje zabranjeno je stajanje odnosno sedenje na poklopcima i zaštitnim ogradama ili na drugim zaštitnim napravama.

Član 57

Udevanje igle i drugi potrebni radovi na uređaju za vezivanje bala smeju se vršiti tek pošto uređaj za baliranje sena ili slame bude zaustavljen odnosno isključen iz pogona.

Naprave koje sprečavaju ispadanje bala sa vodilice moraju za vreme rada biti dobro pričvršćene, a smeju se uklanjati samo za vreme mirovanja mehanizma za vezivanje i izbacivanje bala.

Član 58

Popravke odnosno drugi radovi na presi uređaja za baliranje sena ili slame smeju se vršiti tek pošto se zamajac prese na podesan način obezbedi od okretanja. Posle popravke prese odnosno izvršenih drugih radova na presi, lice koje vrši paljenje motora ili puštanje motora u pogon mora prethodno proveriti da li je poluga za puštanje u pogon u položaju mirovanja prese odnosno da li je onemogućeno nekontrolisano kretanje pogonskog uređaja prese.

6. Mašine za rezanje sena, slame i druge stočne hrane

Član 59

Mašine za rezanje sena, slame i druge stočne hrane (u daljem tekstu: sečkalica) moraju biti konstruisane tako da se sa njima može lako rukovati i u njihovoj blizini vršiti radovi (nošenje i odnošenje materijala i dr.) bez opasnosti od zahvatanja valjcima za uvlačenje, noževima za rezanje i pogonskim uređajima.

Član 60

Uložnica ispred otvora za ulaganje na sečkalici na motorni pogon mora biti sa svih strana zaštićena punom ogradom. Ograda mora biti duga najmanje 60 cm mereno od noža, odnosno najmanje 50 cm mereno od prvog valjka kojim se vrši uvlačenje stočne hrane.

Uložnica ispred otvora za ulaganje, širine do 17 cm, na sečkalici za ručni pogon može biti zaštićena punom ogradom dužine najmanje 35 cm mereno od noža, odnosno najmanje 30 cm mereno od prvog valjka kojim se vrši uvlačenje stočne hrane.

Na sečkalici na ručni pogon na kojoj ulagač sam okreće točak sa noževima, dovoljno je da uložnica bude zaštićena punom ogradom dužine najmanje 20 cm mereno kao u stavu 2. ovog člana.

Na mestu ulaganja stočne hrane bočne strane uložnice ne smeju biti iskošene na dužini većoj od 20 cm, niti to iskošenje sme biti veće od 1:3.

Član 61

Sečkalice na motor ili na ručni pogon moraju imati napravu (polugu i sl.) za sigurno zaustavljanje pogona uređaja za uvlačenje.

Na sečkalici sa potisnim valjcima, na kojoj nije potrebno materijal potiskivati rukom, naprava za zaustavljanje pogona uređaja za uvlačenje može se nalaziti na mestu sa koga se vrši ulaganje u otvor sečkalice.

Član 62

Valjci za uvlačenje moraju biti zatvoreni i sa donje strane korita sečkalice.

Pogonski i vodeći valjci transportnih traka (lanaca), kao i zupčanici transportera sa lancima, moraju biti snabdeveni štitnicima.

Uložnica sa transportnom trakom mora biti sa obe strane opremljena punim štitnikom do visine najvećeg ugiba trake (lanca), ako postoji mogućnost nanošenja povreda zbog zahvata povratnog dela trake.

Član 63

Valjci, koturi i krila sa noževima moraju biti sa gornje i donje strane opremljeni (oklopljeni) punim štitnikom.

Gornji deo štitnika mora biti izveden tako da se lako skida ili preklapa radi čišćenja, ali da je isključena mogućnost da se za vreme rada sam pomera ili podiže.

Najveći dozvoljeni broj obrtaja valjka, kotura ili krila sa noževima mora biti naznačen na tablici pričvršćenoj na sečkalici.

Član 64

Ako se iseckana masa stočne hrane prenosi pneumatskim putem (ventilatorima ili drugim sličnim uređajima), otvori za otklanjanje začepljenja u cevima moraju biti od pokretnih delova sečkalice odnosno od ventilatora udaljeni najmanje 50 cm.

Ventilacione cevi za prenošenje iseckane mase moraju biti dobro pričvršćene.

Član 65

Sečkalice moraju biti, zavisno od veličine, postavljene na stabilne i ravne podove (temelje) a po potrebi i dobro pričvršćene da se ne pomeraju. Radno mesto ulagača mora biti na visini koja omogućava nesmetan rad.

Član 66

Sečkalica se ne sme puštati u rad bez zaštitnih naprava na prenosnicima snage.

Za vreme rada sečkalice ne smeju se vršiti nikakve opravke na kućištu ventilatora, elevatora i drugim delovima sečkalice, niti se skidati zaštitne naprave na prenosnicima snage.

Za skidanje i ponovno nameštanje noževa ne smeju se upotrebljavati ključevi koji nisu namenjeni za tu svrhu.

Zamajac sečkalice ne sme se preuređivati ili koristiti za remenice.

Član 67

Za vreme rada sečkalice sečenje stočne hrane na potrebnu dužinu sme se vršiti samo ako na sečkalici postoji uređaj pomoću koga se dužina stočne hrane pri seckanju može menjati bez opasnosti po ulagača. Lice koje menja dužinu stočne hrane pri seckanju mora prethodno upozoriti ulagača na promenu brzine uvlačenja.

Član 68

Sečkalice na ručni pogon koje su naknadno rekonstruisane na motorni pogon smeju se upotrebljavati samo ako su na njima obezbeđene zaštitne mere predviđene ovim pravilnikom za sečkalice na motorni pogon.

7. Uređaji za usitnjavanje poljoprivrednih proizvoda

Član 69

Uređaji za usitnjavanje poljoprivrednih proizvoda (mlinovi, prese za grožđe i ostalo voće, strugači za detelinu, krunilice za kukuruz, drobilice za uljane pogače, rezači repe, mašine za usitnjavanje krompira i repe i dr.) moraju biti konstruisani tako da se sa njima može lako rukovati i u njihovoj blizini vršiti radovi (ulaganje, odnošenje materijala i dr.) bez opasnosti od zahvatanja pokretnih delova uređaja (pužnog vretena, ploče, valjka sa noževima, čekića, mlinskog kamena itd.).

Član 70

Otvor za ulaganje u uređaj za usitnjavanje poljoprivrednih proizvoda mora imati levak koji dopire do pužnog vretena, zubaca noža i sl.

Na ulazu u levak drobilice ili mlina sa valjcima, kamenom odnosno pločom, mora biti dobro pričvršćena zaštitna naprava (mreža, rešetka) koja sprečava ulazak ruke u uređaj i kroz koju se može začepljen uređaj bez opasnosti očistiti (štapom i sl.).

Žleb za odvođenje usitnjenog poljoprivrednog proizvoda ne sme biti labav u dužini od najmanje 50 cm mereno od izlaznog otvora na uređaju.

Član 71

Broj obrtaja, a po potrebi i smer obrtanja uređaja za usitnjavanje poljoprivrednih proizvoda, moraju biti naznačeni na tablici postavljenoj na uočljivom mestu na uređaju.

Broj obrtaja naznačen na tablici ne sme se prekoračiti.

Član 72

Za vreme rada uređaja za usitnjavanje poljoprivrednih proizvoda ne smeju se uvlačiti ruke u kućište uređaja u kome se nalaze i pokreću delovi uređaja (čekići ili kamen, noževi kidalice, transportne trake, pužni i zubčasti prenosnici i sl.).

Za nabijanje, odcepljivanje, odstranjivanje ili odbijanje usitnjenih proizvoda moraju se radnicima staviti na raspolaganje odgovarajuća sredstva za rad.

8. Uređaji za navodnjavanje

Član 73

Delovi uređaja za navodnjavanje (rezervoari i cevovodi pod pritiskom, pumpe, prskalice i sl.) moraju biti konstruisani tako da lica koja sa njima rukuju ne smeju biti izložena opasnosti po život i zdravlje.

Član 74

Na rezervoaru za navodnjavanje pod pritiskom (hidroforu) mora biti naznačen najveći dozvoljeni pritisak izražen u Atm i sadržina rezervoara izražena u litrima.

Na pumpi uređaja za navodnjavanje mora biti manometar sa oznakom najvećeg dozvoljenog pogonskog pritiska (crvena crta).

Rezervoar iz stava 1. ovog člana mora imati sigurnosni ventil.

Član 75

Pored mera zaštite predviđenih ovim pravilnikom, na hidrofor se primenjuju i mere propisane za sudove pod pritiskom.

Član 76

Delovi uređaja za navodnjavanje iz člana 73. ovog pravilnika moraju se pre svake upotrebe pregledati, radi utvrđivanja njihove ispravnosti.

Neispravni delovi uređaja ne smeju se koristiti dok se ne otklone kvarovi na njima (pukotine, lom, korozija i sl.).

Član 77

Za vreme rada uređaja za navodnjavanje mora se povremeno proveravati ispravnost sigurnosnih uređaja (osiguravajućih ventila, redukcionih ventila, manometara i sl.). Na osiguravajućim i redukcionim ventilima ne smeju se vršiti nikakva preinačenja (dopunsko opterećivanje utega, pojačavanje opruga i sl.).

Član 78

Ako se za stvaranje pritiska u uređaju za navodnjavanje koristi ugljen-dioksid pod pritiskom, boce sa ugljen-dioksidom moraju se zaštititi od zagrevanja i zamrzavanja i osigurati od prevrtanja.

Za stvaranje pritiska u uređaju za navodnjavanje ne sme se koristiti kiseonik pod pritiskom.

Član 79

Uređaji za navodnjavanje moraju se posle svake upotrebe isprati čistom vodom.

Posle isteka vremenskog perioda u kome su korišćeni, uređaji za navodnjavanje moraju se rastaviti na delove i svi delovi očistiti, a pre smeštaja i konzervirati.

Mesto određeno za smeštaj uređaja za navodnjavanje mora biti zaštićeno od dejstva vlage, pare, varnica, hladnoće, nagrizajućih materija i mehaničkih oštećenja.

Član 80

Uređaji za navodnjavanje moraju se upotrebljavati i održavati u ispravnom stanju prema uputstvima proizvođača takvih uređaja.

9. Alati i druga sredstva rada

Član 81

Poljoprivredni alati sa oštricama, kao što su kose, vile, srpovi, makaze, kuke, testere i sl., moraju se pažljivo prenositi, odnosno moraju na prevoznom sredstvu biti tako složeni da za vreme vožnje ne mogu prouzrokovati povrede.

Zabranjeno je alate iz stava 1. ovog člana bacati odnosno dobacivati.

Član 82

Alati iz člana 81. ovog pravilnika moraju se čuvati u posebnoj prostoriji i odlagati tako da njihove oštrice ne mogu prouzrokovati povrede.

Pre davanja na upotrebu poljoprivrednih alata, mora se proveriti njihova ispravnost.

Član 83

Lestve koje se upotrebljavaju za berbu voća, hmelja i sl., moraju biti čvrste a njihovi delovi međusobno dobro spojeni i učvršćeni.

Ako se pri radu stabilnost lestava ne može obezbediti naslanjanjem na drvo ili na drugi sličan način, oni se moraju pridržavati.

Pokretne lestve moraju biti obojene uočljivom bojom ili obeležene posebnim znakom, radi upozorenja na opasnost pri radu sa njima.

Član 84

Gajbe, korpe, kotarice i druga ambalaža koja se koristi pri berbi ili sličnom radu moraju biti u ispravnom stanju bez polomljenih daščica, štrčećih eksera, okova, žica i sl., i moraju imati sigurne drške (ručice).

10. Spremnice za stočnu hranu i bazeni za stajsko đubrivo

Član 85

Spremnice za stočnu hranu, kao što su silosi, jame za kuvanu hranu, jame za kišeljenu, podrumi, trapovi i cisterne za napajanje, kao i pokriveni bazeni za stajsko đubrivo, moraju imati otvore za prirodnu ventilaciju ili uređaje za veštačku ventilaciju.

Silos i moraju imati i uređaj za dezinfekciju.

Član 86

Prolazi u spremnicama za stočnu hranu moraju biti ograđeni, radi sprečavanja upadanja u skladišni prostor.

Pored bazena za stajsko đubrivo preko 50 m³ moraju se odrediti posebna mesta sa kojih se može bez opasnosti od povreda vršiti ručno odnosno mehaničko pražnjenje bazena.

Svaka spremnica mora imati čvrste vertikalno ugrađene lestve za silaženje u skladišni prostor.

Odstojanje između pojedinih mesta pričvršćenja lestava ne sme biti veće od 2 m. Odstojanje između prvog odnosno poslednjeg mesta pričvršćenja i krajeva lestava ne sme biti veće od 75 cm.

Lestve duže od 5 m moraju imati leđnu zaštitu (leđobran) kroz koju se može prolaziti. Leđobran mora biti postavljen na visini od 2 m od poda (tla).

Na ulazu u spremnicu ili u blizini ulaza mora se postaviti tabla sa upozorenjem na opasnost od gušenja.

Član 87

Jame za kuvanu hranu, jame za kišeljenu ili za vrenje, kao i cisterne za napajanje, koje su dublje od 1,3 m ili su postavljene pored prolaza, moraju biti ograđene čvrstom punom ogradom visokom najmanje 1 m.

Član 88

Ako je spremnica iz člana 87. ovog pravilnika ugrađena u pod zgrade, ona mora biti prekrivena čvrstim pokrivačem, a otvoreno mesto na pokrivaču određeno za punjenje odnosno pražnjenje mora imati ogradu predviđenu u članu 87. ovog pravilnika.

Član 89

Ulaženje i bavljenje u jami za vrenje, za kišeljenu ili za kuvanu hranu, kao i u bazen za stajsko đubrivo ili u cisternu za napajanje, dozvoljeno je samo ako se proveravanjem pomoću odgovarajuće naprave (gasnog indikatora, probne svetiljke i dr.) utvrdi da se u jami, bazenu odnosno cisterni ne nalazi ugljen-dioksid (CO₂). Ovo proveravanje se, po pravilu, vrši spuštanjem indikatora ili svetiljke u unutrašnjost jame, bazena odnosno cisterne.

Radnik koji vrši proveravanje po stavu 1. ovog člana, mora biti vezan za uže i mora biti pod nadzorom drugog lica radi brzog izvlačenja u slučaju gušenja.

Radnik koji posle završenog vrenja vrši čišćenje i druge slične poslove u jami, bazenu odnosno cisterni iz stava 1. ovog člana, mora biti snabdeven zaštitnom maskom.

Jama, bazen i cisterna moraju se po ispražnjenju očistiti od ostataka hrane odnosno tečnosti, a po potrebi i oprati.

Član 90

Pri rukovanju sa jetkim materijama za kišeljenje i vrenje stočne hrane mora se postupati na način predviđen uputstvima proizvođača.

Član 91

Ako je stočna hrana u jami smrznuta po površini, mora se smrznuti sloj hrane odstraniti i tek onda hrana izvlačiti. Zabranjeno je zvlačiti se pod smrznuti sloj odnosno prelaziti preko šupljina smrznutog sloja hrane.

U pokriveni bazen za stajsko đubrivo ne sme se ući pre nego što se odstrane nakupljeni štetni gasovi. Nakupljeni gasovi mogu se odstraniti provetravanjem duvaljkama ili na sličan način.

Za vreme popravke bazena iz stava 2. ovog člana odnosno uređaja za vađenje đubriva iz takvog bazena, ne sme se upotrebljavati svetiljka sa otvorenim plamenom niti se sme pušiti.

11. Rad sa mineralnim (veštačkim) đubrivom i sredstvima za zaštitu bilja

Član 92

Mineralna (veštačka) đubriva čuvaju se, po pravilu, u odgovarajućoj ambalaži (papirnatim ili plastičnim vrećama i sl.), i to u slojevima od najviše 2 m.

Mineralna đubriva u rasutom stanju čuvaju se u posebnom skladišnom prostoru, na podlogama od dasaka koje su od poda skladišta uzdignute za najmanje 15 cm radi provetravanja.

Čuvanje đubriva i primenjivanje zaštitnih mera pri rukovanju sa đubrivom vrši se na način predviđen uputstvima proizvođača.

Član 93

Prevoz mineralnih (veštačkih) đubriva u rasutom stanju (rinfuza) od skladišta do mesta upotrebe mora se vršiti prevoznim sredstvima koja su obezbeđena od prosipanja đubriva. Ako se prevozi u otvorenim sanducima kamionom odnosno prikolicom, đubrivo se mora pokriti nepropusnim platnom (nepropusnim materijalom).

Prevoz mineralnih đubriva koja sadrže primese otrovnih hemijskih jedinjenja mora se vršiti u hermetički zatvorenim limenim sudovima koji su opremljeni sigurnim ručkama.

Član 94

Radnici određeni od strane radne organizacije za rukovanje mineralnim (veštačkim) đubrivima moraju biti blagovremeno upoznati sa opasnim svojstvima pojedinih vrsti đubriva i načinom rukovanja, kao i sa merama zaštite koje se pri radu sa đubrivom sprovode.

Član 95

Na rad sa mineralnim (veštačkim) đubrivima, a naročito sa đubrivima koja sadrže otrovna hemijska jedinjenja, ne smeju se raspoređivati radnici sa ispucanom kožom ili otvorenim ranama na licu, rukama i nogama odnosno sa drugim zdravstvenim oštećenjima.

Pri radu sa mineralnim đubrivima, a naročito pri radu sa kalcijumovim cijanamidom, zabranjeno je uživanje alkohola.

Član 96

Pri radu sa mineralnim (veštačkim) đubrivima radnici moraju biti snabdeveni ličnim zaštitnim sredstvima odnosno ličnom zaštitnom opremom (gumenim rukavicama, zaštitnim maskama i sl.), zavisno od uslova rada i vrste đubriva.

Pri radu sa kalcijumovim cijanamidom radnici moraju nositi potpuno zatvorena odela. Otkrivene delove kože (lice, ruke) treba premazati specijalnom mašću.

Član 97

Mineralna (veštačka) đubriva ne smeju se rasipati odnosno rasturati po jako vetrovitom vremenu. Ako se mineralno đubrivo rasipa ili rastura pri slabijem vetru, rasipanje odnosno rasturanje đubriva mora se vršiti u pravcu duvanja vetra.

Član 98

Hemijska sredstva za zaštitu bilja od bolesti i štetočina i hemijska sredstva za uništavanje korova i štetnih divljači (u daljem tekstu: hemijska sredstva), opasna odnosno otrovna po zdravlje i život ljudi, moraju se smeštati u posebna skladišta ili u poseban skladišni prostor odvojen od drugih prostora u kojima su smešteni materijali a naročito u kojima je smeštena ljudska ili stočna hrana, shodno Pravilniku o uslovima za proizvodnju, poslovanje, držanje i promet otrova i o načinu vođenja evidencije o proizvodnji i prometu otrova ("Službeni list SFRJ", br. 18/67) i odredbama ovog pravilnika.

Skladišta za hemijska sredstva moraju biti udaljena od objekata za stanovanje.

Gasovita i lako zapaljiva hemijska sredstva moraju se uskladištavati van naselja u skladu sa važećim propisima.

Član 99

Skladište za hemijska sredstva mora imati predprostor. Ulazna vrata skladišta moraju biti čvrsta i sa otvaranjem u polje. Vrata skladišta moraju imati bravu ili katanac. Na vratima mora stajati ploča sa natpisom: "Otrov".

U skladištu za hemijska sredstva moraju se održavati mikro-klimatski uslovi predviđeni uputstvom proizvođača. Koncentracija štetnih gasova i prašine u prostorijama skladišta ne sme da prelazi granice maksimalno dozvoljenih koncentracija (MDK) predviđene važećim jugoslovenskim standardom.

Član 100

Pristup u skladište za hemijska sredstva zabranjen je neovlašćenim licima.

Vrata na skladištu za hemijska sredstva moraju biti zaključana u vreme kad se u skladištu ne nalazi skladištar.

U skladištu za hemijska sredstva zabranjeno je spavati, pušiti, piti i jesti. O ovakvoj zabrani, kao i o zabrani iz stava 1. ovog člana, mora se istaći natpis na tabli na ulazu u skladište ili na vratima skladišta.

Član 101

Hemijska sredstva moraju u skladištu biti uredno složena po vrstama i moraju biti smeštena tako da se lako mogu uzimati sa poda ili sa polica.

Skladištar mora biti upoznat sa štetnim svojstvima svih uskladištenih hemijskih sredstava i pri rukovanju sa tim sredstvima dužan je strogo se pridržavati uputstava proizvođača hemijskih sredstava i radne organizacije.

Član 102

Odredbe čl. 98. do 103. ovog pravilnika odnose se i na uskladištenje mineralnih (veštačkih) đubriva koja sadrže otrovne primese.

Član 103

Hemijska sredstva moraju se čuvati u originalnoj ambalaži, na kojoj mora postojati nalepnica (deklaracija) sa podacima u smislu Pravilnika o postupku za izdavanje dozvole za stavljanje u promet sredstava za zaštitu bilja, o načinu pakovanja i deklarisanja i o kontroli kvaliteta tih sredstava ("Službeni list SFRJ", br. 43/65).

Ako sa ambalaže pri isporuci ili u skladištu nestane nalepnica (deklaracija) ili ona postane nečitljiva, hemijsko sredstvo iz takve ambalaže ne sme se izdavati na upotrebu dok se ne utvrdi njegov sadržaj. Ako se sadržaj hemijskog sredstva ne može utvrditi, takvo sredstvo se mora uništiti.

Pri rukovanju hemijskim sredstvima i pri upotrebi hemijskih sredstava mora se postupati po uputstvima proizvođača hemijskih sredstava.

Član 104

Na uređaje za upotrebu hemijskih sredstava (prskalice, zprašivače, sudove pod pritiskom, cevovode, pumpe, atomizere i dr.), kao i pri radu sa takvim uređajima, shodno će se primenjivati mere zaštite predviđene odredbama čl. 73. do 80. ovog pravilnika.

Rukovanje hemijskim sredstvima golim rukama zabranjeno je.

Član 105

Posle svakog punjenja uređaja za upotrebu hemijskih sredstava, mora se ukloniti odnosno obrisati hemijsko sredstvo koje je po njemu proliveno.

Posude u kojima se pripremaju rastvori hemijskih sredstava ne smeju se upotrebljavati za druge svrhe.

Član 106

Prskanje, zprašivanje, orošavanje odnosno zamaglivanje hemijskim sredstvima iz aviona sme se vršiti samo pomoću posebnog uređaja ugrađenog u tu svrhu u avion.

Hemijska sredstva dopremljena na mesto uzletanja aviona (aerodrom i sl.) moraju se smeštati na za to određeno mesto obezbeđeno od pristupa neovlašćenih lica.

Utovar hemijskih sredstava u avion ne sme vršiti pilot aviona.

Zabranjen je let aviona kroz maglu hemijskih sredstava.

Posle završenog rada sa hemijskim sredstvima mora se zatvoriti ventil na uređaju za upotrebu hemijskih sredstava.

Član 107

Svi pokretni i obrtni delovi na mašinama za čišćenje i dezinfekciju semena radi zaštite bilja moraju biti obezbeđeni podesnim zaštitnim napravama (oklopima, žičanim mrežama i sl.).

U radnim prostorijama u kojima su smeštene mašine iz stava 1. ovog člana, koncentracija štetnih gasova i prašine ne sme da prelazi granice maksimalno dozvoljenih koncentracija (MDK) predviđene važećim jugoslovenskim standardom.

Član 108

Seme tretirano hemijskim sredstvom mora se unositi u ambalažu direktno iz uređaja za upotrebu hemijskih sredstava, bez posredstva ručnog rada.

Zabranjena je ručna manipulacija otrovnim hemijskim sredstvima za zaštitu semena.

Seme zaprašeno živinim preparatom, koje je preostalo od setve ili nije upotrebljeno za setvu iz bilo kojih razloga, ne sme se upotrebiti za ljudsku ili stočnu hranu niti se sme stavljati u promet.

Član 109

Pripremanje hemijskih sredstava za upotrebu ne sme se vršiti na temperaturi većoj od 30°C.

Hemijsko sredstvo treba pripremiti u onoj količini koja se može utrošiti u toku radnog dana. Preostali rastvor hemijskog sredstva treba uništiti ili sačuvati u obeleženoj ambalaži i obezbediti od dodira neovlašćenih lica.

Pripremanje hemijskih sredstava za upotrebu, kao i prosipanje preostalog rastvora hemijskih sredstava, ne sme se vršiti u blizini bunara i stajaćih voda.

Član 110

Pre upotrebe hemijskih sredstava na većoj površini zemljišta moraju se preduzeti mere upozorenja na opasnost trovanja, i to obaveštavanjem lica koja rade na susednim parcelama, obaveštavanjem stanovništva, uklanjanjem stoke, pčela i sl.

Na prilazu površini zemljišta koja je tretirana otrovima mora se istaći natpis: "Zabranjen pristup - Zatrovana površina", sa naznačenjem datuma tretiranja. Po prestanku opasnosti upozorenje se mora ukloniti.

Zaštitne mere predviđene u st. 1. i 2. ovog člana moraju se primenjivati i pri postavljanju otrovnih mamaca za uništavanje biljnih štetočina.

Član 111

Rad sa hemijskim sredstvima ne sme se vršiti pri jakom vetru.

Prskanje, zaprašivanje, orošavanje odnosno zamagljivanje hemijskim sredstvom pri slabijem vetru može se izvoditi samo u pravcu duvanja vetra.

Član 112

Prazna papirnata ili plastična ambalaža u kojoj se nalazila otrovna hemijska sredstva mora se spaliti, a prazna limena ili staklena ambalaža zgnječiti odnosno razviti a potom zakopati. Uništavanje odnosno zakopavanje ambalaže ne sme se vršiti u blizini bunara i stajaćih voda.

Prazna ambalaža koja se vraća proizvođaču čuva se do otpreme u skladištu za hemijska sredstva. Pakovanje i otpremanje takve ambalaže mora se vršiti prema uputstvu proizvođača.

Član 113

Odgovorno lice koje rukovodi poslovima upotrebe hemijskih sredstava dužno je upoznati radnike sa svojstvima hemijskih sredstava, sa načinom rukovanja i sa merama zaštite, kao i upozoriti na opasnost u slučaju nepravilnog rukovanja.

Član 114

Lica koja rade sa hemijskim sredstvima (pri upotrebi) moraju biti za vreme rada snabdevena ličnim zaštitnim sredstvima zavisno od vrste poslova i štetnog dejstva hemijskog sredstva, i to:

1) za poslove otvaranja posuda, za razređivanje, mešanje ili pretapanje i presipavanje - gumenim rukavicama, gumenim čizmama, respiratorom odnosno štitnikom za lice, kombinezonom i gumenom pregačom odnosno nepropusnim ogrtačem;

2) za poslove primenjivanja hemijskih sredstava u staklenim baštama, osim aerosola ili generatora za zadimljavanje - gumenim rukavicama, gumenim čizmama, kapuljačom, respiratorom odnosno štitnikom za lice, kombinezonom ili nepropusnim ogrtačem;

3) za poslove primenjivanja aerosola u zatvorenom prostoru - kombinezonom, kapuljačom, gumenim rukavicama i respiratorom;

4) za rad u hmeljarnici tretiranoj hemijskim sredstvom do 8 dana - gumenim rukavicama;

5) za poslove označavanja tla radi prskanja iz aviona - kombinezonom, gumenim rukavicama, gumenim čizmama, gumenom pregačom, respiratorom odnosno štitnikom za lice.

Član 115

Rukavice se moraju pri upotrebi navući preko krajeva rukava zaštitnog odela. Pri upotrebi gumenih čizama nogavice zaštitnog odela moraju se navući preko sara čizama.

Posle završetka rada rukavice i čizme moraju se sapunom oprati u čistoj vodi.

Član 116

Radnicima koji rukuju sa hemijskim sredstvima mora se svakog dana obezbediti čisto zaštitno odelo. Ako se pri radu znatnije zagađuje odeća prolivanjem rastvora hemijskog sredstva, mora se radnicima obezbediti i rezervno zaštitno odelo.

Kombinezoni i kapuljače moraju se posle svake upotrebe od najviše 6 radnih dana zameniti čistim.

Član 117

Oštećena lična zaštitna sredstva (rasparana, pocepana, probušena i sl.) moraju se odmah zameniti novim.

Upotreba oštećenih ličnih zaštitnih sredstava zabranjena je.

Član 118

Radnici treba u toku rada češće da ispiraju usta odgovarajućim sredstvima za dezinfekciju, a obavezno pre jela, pića i pušenja.

Izložene delove tela treba češće prati čistom vodom i sapunom. Deo tela na koji je proliveno hemijsko sredstvo ili koji je poprskan hemijskim sredstvom, mora se odmah oprati čistom vodom i sapunom.

Za vreme rada sa hemijskim sredstvima ne sme se pušiti niti jesti.

Član 119

Rad sa veoma otrovnim hemijskim sredstvima ne sme da traje duže od 6 časova u toku dana, i mora se izvoditi u dva dela.

Rad sa manje otrovnim hemijskim sredstvima ne sme da traje duže od 7 časova u toku dana.

Član 120

Na rad sa otrovnim hemijskim sredstvima ne smeju se raspoređivati radnici koji nisu prethodno podvrgnuti specijalističkom lekarskom pregledu.

Radnici koji rade sa otrovnim hemijskim sredstvima moraju se u toku tog rada jedanput mesečno podvrći specijalističkom lekarskom pregledu.

Lica mlađa od 18 godina, kao i žene, ne smeju se raspoređivati na rad sa hemijskim sredstvima.

Član 121

Radnicima sa otvorenim ranama (opekotinama, ozledama, ekcemima, svežim žuljevima i sl.), kao i radnicima u napitom stanju, ne sme se dozvoliti rad sa hemijskim sredstvima.

Radnik koji u toku rada sa hemijskim sredstvima oseti tegobe (slabost, glavobolju i sl.), mora se odmah uputiti na lekarski pregled.

Član 122

Ako se hemijska sredstva primenjuju na mestima udaljenim od naselja, mora se obezbediti tekuća voda i sapun za pranje radnika u toku rada, alkalna sredstva za ispiranje i neophodni antidoti.

Za radnike koji rade sa hemijskim sredstvima moraju se obezbediti i kupatila sa toplom i hladnom vodom.

Istovremeno odnosno zajedničko kupanje radnika koji rade sa hemijskim sredstvima i ostalih radnika zabranjeno je.

Član 123

Za smeštaj radne odeće i obuće, kao i ostalih ličnih zaštitnih sredstava radnika koji rade sa hemijskim sredstvima, moraju se obezbediti posebne prostorije.

12. Rad u stočarstvu, ribarstvu i pčelarstvu

Član 124

Stajske prostorije (staje) u kojima se drži stoka treba da budu dovoljno prostrane, svetle, provetravane, suve, umereno tople i izgrađene tako da se u njima može lako održavati čistoća.

Pod stajske prostorije mora biti od materijala koji sprečava klizanje i ne upija mokraću. Nagib poda treba da bude podesan tako da mokraćna lako i brzo otiče u kanalizaciju.

Visina stajske prostorije mora biti u srazmeri sa dužinom i širinom prostorije da bi se obezbedila dovoljna količina vazduha. Tavanica prostorije treba da bude od materijala koji obezbeđuje termičku izolaciju.

Ispusti za stoku i za uskladištenje stočne hrane moraju biti u blizini stajske prostorije i sa njom treba da budu povezani popločanim putevima.

Neposredno uz stajske prostorije treba da se nalaze sanitarni uređaji i prostorije za smeštaj radnika.

Član 125

Unutrašnjost stajskih prostorija mora se dobro provetravati prirodnim ili veštačkim putem (kroz krovne ventilacione kanale ili otvore na zidovima i sl.).

Razbijena okna prozora ili svetlarnika na stajskoj prostoriji moraju se odmah zastakliti.

Član 126

Stajska prostorija mora da ima poseban prolaz za dopremanje stočne hrane i poseban prolaz za radnike, iznošenje đubreta i unutrašnji transport.

U stajskoj prostoriji u kojoj se duž bočnih zidova nalaze korita (valovi) za hranjenje stoke, mora se ostaviti dovoljno slobodnog prostora za vršenje poslova i za kretanje radnika.

Član 127

U hodnicima i ostalim prolaznim mestima stajske prostorije ne smeju se ostavljati lopate, vile i druga sredstva rada.

Oko radnih mesta u staji mora biti dovoljno slobodnog prostora i takva mesta ne smeju biti zakrčena.

Član 128

Za svaku vrstu stoke moraju se u stajskoj prostoriji izgraditi odvojeni prostori odnosno boksovi.

Boksovi za zloćudnu stoku moraju biti izgrađeni od čvrstog materijala. Prilaz hranilištu (koritu, valovu, jaslama) za zloćudnu stoku mora se nalaziti van boksa.

Na prilazu boksovima za zloćudnu stoku mora biti istaknut natpis: "Pazi, grize i udara".

Boksovi za bikove moraju sa jedne strane imati čvrst (ojačan) zid.

Član 129

Bikovi od 12 do 14 meseci starosti, koji su određeni za rasplod, moraju imati nosne alke.

U boksu staje bik mora biti vezan jakim okovratnim lancem ili remenima za zid staje, i to tako da udaljenost glave vezanog bika od zida pri nategnutom lancu odnosno remenu ne bude manja od 50 cm.

Radnik koji timari bika sme ući u boks samo ako je bik vezan.

Ograda u kome se bikovi slobodno kreću mora biti napravljena od čvrstog i trajnog materijala (gvozdениh cevi, armiranog betona i sl.).

Član 130

Bik se mora voditi pomoću lanca ili užeta pričvršćenog za ular. Bik koji ima nosnu alku mora se voditi pomoću bolne palice. Bik stariji od 12 meseci koji još nema nosnu alku, sme se voditi samo ako su mu prethodno oči zasenjene.

Član 131

Za vreme ispaše bik mora biti sigurno i čvrsto privezan za gvozdени kolac ili drugi čvrsti predmet.

Ako se muža krava vrši na ispaši ili na slobodnom prostoru, bikovi se moraju udaljiti iz stada odnosno od mesta na kome se vrši muža krava i čvrsto vezati ili zatvoriti u odvojeni prostor.

Član 132

Radnik zapošljen u staji mora biti dobro upoznat sa celokupnim procesom rada na svom radnom mestu s obzirom da bezbednost rada zavisi od vrste stoke i pola, vrste uzgoja, načina držanja stoke, određenog fiziološkog stanja u kome se stoka nalazi, vrste posla, kao i ćudi stoke i odnosa čoveka prema stoci.

Član 133

Pri ulaženju u boks u kome se nalazi stoka, radnik se mora blagovremeno oglasiti.

Član 134

Ular, lanac ili uzde za koje se stoka vodi moraju se u ruci držati tako da se u slučaju opasnosti mogu lako ispustiti (otvaranjem šake). Ular se ne sme držati obavijen oko ruku, tela i sl.

Član 135

Sa stokom se ne sme strogo postupati niti se ona sme dražiti.

Kad se izvodi ili kad je upregnuta, stoka koja ujeda mora nositi brnjicu.

Jašiti stoku u vodi za vreme kupanja odnosno pranja sme samo lice koje zna dobro plivati.

Član 136

Oplođavanje krupne stoke mora se vršiti samo u za to određenom i ograđenom prostoru. Za vreme oplođavanja krupne stoke, ne sme se ulaziti u ograđeni prostor. Pridržavanje ženke ili mužjaka sme se vršiti samo sa spoljne strane ograđenog prostora odnosno ograde.

Član 137

Stoka obolela od zarazne bolesti ili za koju se sumnja da je obolela mora se držati u posebnim prostorijama. Takve prostorije ne smeju biti u neposrednoj blizini prostorija u kojima je smeštena zdrava stoka odnosno ne smeju biti neposredno povezana sa tim prostorijama.

Ulaz u prostoriju iz stava 1. ovog člana dozvoljen je samo licima određenim za rad sa bolesnom stokom i veterinarskom osoblju. Lica koja rade sa bolesnom stokom ne smeju ulaziti u prostorije u kojima je smeštena zdrava stoka.

U prostorijama iz stava 1. ovog člana moraju se nalaziti uređaji za pranje ruku i sredstva za dezinfekciju. Na izlazima iz takvih prostorija moraju se nalaziti sredstva za dezinfekciju obuće. Lična zaštitna sredstva, oprema za rad i drugi pribor ne smeju se bez prethodne dezinfekcije iznositi iz takvih prostorija.

Na svim ulazima prostorije iz stava 1. ovog člana moraju se istaći natpisi sa uočljivim upozorenjima o vrsti bolesti odnosno zarazi, o zabrani ulaznja i osnovnim merama predostrožnosti.

Član 138

Za rad sa stokom obolelom od zaraznih bolesti, kao i za rad na prinudnom klanju stoke, uništavanju odnosno ukopavanju ili prevozu stoke uginule od zaraznih bolesti, mogu se zapošljavati samo zdrava lica koja moraju prethodno biti upoznata sa opasnostima koje prete od pojedinih zaraznih bolesti.

Poslovi iz stava 1. ovog člana moraju se vršiti po uputstvima veterinarskog stručnjaka.

Neposredno po završetku rada sa stokom obolelom od zaraznih bolesti odnosno neposredno posle prinudnog klanja, uništavanja, ukopavanja ili prevoza stoke uginule od zaraznih bolesti, moraju se ruke oprati i dezinfikovati.

Lica koja imaju otvorene rane ili ispucanu kožu na rukama ne smeju se raspoređivati na rad iz stava 1. ovog člana.

Ako lice koje je dolazilo u dodir sa stokom obolelom ili uginulom od zaraznih bolesti oseti na koži svrab, bolove ili druge tegobe, mora se odmah uputiti na lekarski pregled.

Član 139

Radnici zapošljeni na radu u stočarstvu moraju biti snabdeveni zaštitnom odećom i obućom, i to: zaštitnim odelom ili kombinezonom, keceljom, rukavicama i gumenim čizmama, žene moraju biti snabdevene i maramama.

Radnici zapošljeni na muži krava i u manipulaciji sa mlekom moraju imati posebnu zaštitnu odeću koja se ne sme nositi pri vršenju drugih poslova u stočarstvu.

Član 140

Pri đubrenju ribnjaka mineralnim (veštačkim) đubrivom primenjuju se mere zaštite predviđene u čl. 92. do 97. ovog pravilnika.

Član 141

Za zaštitu od vlage, hladnoće, atmosferskih padavina, insekata i od drugih nepovoljnih uslova pri radu u ribarstvu, radnici moraju biti snabdeveni ličnim zaštitnim sredstvima odnosno ličnom zaštitnom opremom (bundom, kišnom kabanicom, gumenim čizmama, rukavicama i dr.).

Član 142

Košnice sa pčelama moraju se postavljati na mesta koja su najmanje 2 m udaljena od prolaza, puteva i sl. Ako se u ekonomskom dvorištu radne organizacije košnice ne mogu postaviti na mestima sa navedenim odstojanjem od puteva ili prolaza, mora se postaviti ograda (paravan) visoka do 2 m tako da se let pčela usmerava iznad glava prolaznika.

Član 143

Pri radu sa pčelama (hvatanje odnosno prihvaćanje rojeva, rad oko košnica, vrcanje meda i sl.) treba obazrivo postupati a, po potrebi, koristiti i zaštitne maske i rukavice.

Član 144

Zagrevanje odnosno topljenje voska sme se vršiti samo u za to određenim posudama i uređajima i uz preduzimanje mera zaštite od požara.

Punjenje otvorenih posuda za zagrevanje odnosno topljenje voska preko oznake obeležene na posudi zabranjeno je.

13. Transport u poljoprivredi

Član 145

Za utovar i istovar stoke treba da postoje posebni koridori, ograđene rampe sa čvrstim svodovima i sigurna transportna sredstva.

Na transport motornim vozilima (traktorom, traktorskom prikolicom, kamionom i dr.) u poljoprivredi, a posebno na transport motornim vozilima u krugu ekonomskog dvorišta radne organizacije, primenjuju se mere zaštite predviđene Pravilnikom o zaštiti na radu pri održavanju motornih vozila i prevozu motornim vozilima ("Službeni list SFRJ", 55/65) i Pravilnikom o zaštiti na radu pri utovaru tereta u teretna motorna vozila i istovaru tereta iz takvih vozila ("Službeni list SFRJ", br. 17/66), ako ovim pravilnikom nije drukčije određeno.

III PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 146

Postojeće poljoprivredne mašine, sredstva i uređaji koji se koriste pri vršenju poljoprivrednih radova moraju se uskladiti sa merama i normativima zaštite koji su propisani ovim pravilnikom u roku od 3 godine od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.

Ako sprovođenje mera i normativa zaštite koji su propisani ovim pravilnikom zahteva veća ili posebna investiciona ulaganja (rekonstrukcija mašina, sredstava, uređaja i poljoprivrednih i građevinskih objekata), postupiće se u smislu člana 114. Osnovnog zakona o zaštiti na radu.

Član 147

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim merama pri radu s poljoprivrednim mašinama ("Službeni list FNRJ", br. 54/47).

Član 148

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SFRJ".

Br. 572/2-9

1. avgusta 1968. godine

Beograd

Predsednik
Saveznog saveta za rad,
Anton Polajnar, s.r.